

Ersan ÖZ¹
Biol KARAKURT²

Türk Gelir İdaresinde Yeniden Yapılanma ve Geline Nokta

Özet

Türk Gelir İdaresinin yeniden yapılanması, 1950'li yıllardan bu yana zaman zaman tartışılmış ve çeşitli çalışmalara konu edilmiştir. İdarenin günün koşullarına göre yapılandırılması, Türkiye'nin gelir yetersizliği ve vergi politikası geliştirememekten kaynaklanan sorunlarını minimum kılabilir. Aynı zamanda, Gelir idaresinin yeniden yapılandırılması, IMF ile olan ilişkiler ve Avrupa Birliği çerçeve programının da gereğidir. Dolayısıyla, Gelir İdaresini etkin kılmak ve fonksiyonel olarak yeniden yapılandırmak önemlidir. Yani, yeniden yapılandırma ile vergi idaresi güçlendirilmeli, daha fonksiyonel hale getirilmeli ve vergi politikası geliştirmede sorumlu kılınmalıdır. Bu durum, mali şeffaflığı geliştirecek ve Türkiye'nin maliye politikalarının kredibilitelerini ve piyasa güvenini sağlamada anahtar olacaktır. Bu çalışmada, yukarıda sayılan amaçlarla yeniden yapılandırılan Türk Gelir İdaresinin yaşadığı süreç ve gelinen noktadaki etkinlik/etkinsizlik değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gelir İdaresi, Yeniden Yapılanma, Etkinlik, Türkiye

Restructuring of Turkish Administration and Final Position

Abstract

1950. Reconstruction of RA according to today's trends can minimize issues of Turkey arise as a result of income inadequate and not to develop tax policy formulation. Also, being restructured of RA require relations with IMF and European Union framework programme. So, to make RA more effective and to restructure it at the functionally is very important. Namely, RA should be strengthened, be formed more functional, and have been more responsible for advising on tax policy formulation. This situation will improve fiscal transparency and is a key for providing the credibility of Turkey's fiscal policies and market confidence. In this study, the restructured Turkish Revenue Administration's banned processes and the efficiency/ im-efficiencies were evaluated with above causes.

Keywords: Revenue Administration, Restructuring, Efficiency, Turkey

¹ Yrd.Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü Öğretim Üyesi, <http://ersanoz.pamukkale.edu.tr>

² Öğr.Gör.Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Öğretim Görevlisi, birolkarakurt@yahoo.com

Giriş

Mükellef için Anayasal bir ödev, Yasama Organı ve onun izniyle vergi idaresi için Anayasal bir yetki olan vergileme, toplam gelirin yeniden dağıtılmasının bir aracıdır. Bu yüzden, doğrudan ya da dolaylı olarak gerek kamu gerekse özel kesimde tüm gerçek ve tüzel kişilerin işlem ve kararlarında temel belirleyen durumundadır. Bu çerçevede, gelir ve vergi politikası belirlenmesine ilişkin hazırlık sürecinde, devletin en önemli gelir kaynağı olan vergi gelirlerine ilişkin düzenlemeleri plan, program ve genel ekonomik politika stratejilerine uygun bir şekilde hazırlamak ve “gelir politikasını adalet ve tarafsızlık içinde uygulamak, vergi ve diğer gelirleri en az maliyetle toplamak, mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu sağlamak, mükellef haklarını gözeterek yüksek kalitede hizmet sunmak...” idarenin yetki alanındadır. Vergi İdaresinin yetki alanındaki görevlerini, ekonominin gereklerini ve gelişen trendleri dikkate alarak, mükellef ve idarenin hukukuna saygılı bir şekilde yerine getirmesi ise ekonomik kalkınma ve toplumsal mutabakat açısından önemlidir. Dolayısıyla, böyle önemli bir konuya ilişkin düzenlemelerin kamuoyunda her zaman dikkatle izlenmesi de kuvvetle muhtemeldir.

Bu çalışmada, *vergi idaresinin temel görevlerini yerine getiremediği bu yüzden sürekli bir reform çabası içerisinde bulunduğu* tezinden hareketle hazırlanarak yürürlüğe giren yeni gelir idaresi kanunu’nun geçirdiği süreç, geçmiş reform çalışmaları ve yeni kanun ve yapılanma sonrası kurulan Gelir İdaresi Başkanlığı sonrasında geline nokta değerlendirilmiştir.

A. Gelir İdaresi Neden Önemli?

Karaca’nın (2006) aktardığına göre, Tanzi, gelir idaresinin, kağıt üzerinde mevzuatta yeralan vergi sisteminin unsurlarının gerçekten ne olduğunu anlamamıza yarayan şey yani gelir idaresinin teorik birşeyi (mevzuat) fiili duruma getiren bir organizasyon olduğunu söylüyor (Karaca, 2006: 65). İyi bir mevzuat yetmiyor, idare kötüyse bu iyi mevzuattan iyi bir sonuç çıkmıyor. Dolayısıyla iş gelip uygulamaya kilitleniyor. Fakat, çoğu gelişmekte olan ülkede (Türkiye’de dahil) Gelir idaresinin organizasyonu aşamasında makroekonomik dengelerin korunması ve etkin bir vergi sisteminin bir arada temin edilebilmesi konusunda ciddi sorunlar yaşanmaktadır (Bağdınlı, 2006: 28).

İlave olarak, genel anlamda vergi politikasının özelde ise vergi oranlarının mükellef davranışları üzerinde olumsuz etkisinin olması, mükelleflerin yatırımlarda isteksiz davranmalarına neden olabilir. O halde olması gereken, vergi tabanını olabildiğince genişletecek vergi oranlarını uygulamak ve böylelikle mükellefler açısından katlanılabilir vergi yükü uygulamaktır. Fakat, vergi tabanını genişletmek kolaylıkla çözülebilecek bir konu değildir. Vergi tabanını genişletmenin iki yolu bulunmaktadır (Kılıçdaroğlu, 2002: 19): Birincisi, vergi kanunlarında istisna ve muafiyetlerin kapsamını olabildiğince daraltmak, ikincisi ise vergi kaçaklarının üzerine gitmektir. Yani tabanı genişletmek, kanun koyucunun yapacağı düzenlemeler ve idarenin sistemdeki kayıp ve kaçakları yakalama noktasındaki kararlılığıyla ilgilidir. İdarenin vergi kanunlarını hayata geçirmedeki zorlayıcılığı ve sorunlar karşısında kararlı bir yaklaşım sergileyip sergilemediği, etkinliği hakkında da önemli ipuçları vermektedir.

B. Gelir İdaresinde Etkinlik Tartışmaları

Etkinlik meselesinin özü, toplayabileceğiniz tutar ne kadar, ne kadarını topluyorsunuz? (Karaca, 2006: 65). Dolayısıyla aradaki fark sizin idare olarak ne kadar etkin olduğunuzu ortaya koyar. Etkinliğin mali ifadesi bu olmakla birlikte, etkin vergi idaresi, yalnızca en fazla geliri tahsil eden de değildir. Gelirin nasıl oluştuğu, yani vergi gelirini üreten çabanın eşitlik, hükümetlerin politik kaderleri ve ekonomik refahın düzeyin üzerindeki etkileri, aynı derece önemlidir (Gökbunar, Tezcan ve Utkuseven, 2002: 3). *Gelir İdaresi etkin mi?* sorusunun cevabını vermeden önce genel bir çerçeve çizmekte fayda vardır.

Milli gelirinin yaklaşık % 25’ini tahsil ettiği vergilerden sağlayan Türkiye ekonomisi uzun yıllar gelir yetersizliği ve bu yetersizliğin neden olduğu bir dizi ekonomik sorunla karşı karşıya kalmıştır. Gelir yetersizliğinin; vergi kapasitesinin tam olarak değerlendirilememesi, kayıt dışı ekonominin ulaştığı boyutlar, vergi denetimlerinin yetersizliği, işlem maliyetlerinin yüksekliği, vergi sistemindeki yasal boşluklar, gelir idaresinin mevcut işleyişi ve ilave bir dizi problemten ileri geldiği ifade edilebilir. Vergilemede etkinlik sağlandığı taktirde ifade edilen problemler belli ölçüde çözülebilir. *Etkin bir vergileme süreci* ise, yasal hükümleri mükellefleri birebir muhatap alarak uygulamaya geçiren

başarılı bir vergi idaresi ile sağlanabilir (Muterve Kovancılar, 2006: 58). Bu çerçevede, ‘...görev ve yetkileri arasında devlet gelirleri politikasını uygulamak, devlet gelirlerine ilişkin gerekli mevzuat düzenlemelerini önermek ve hazırlanmasına yardımcı olmak ve devlet gelirlerini etkileyen her türlü kanun tasarısı ve tekliflerini, vergi tekniği ve uygulamaları açısından inceleyerek görüş bildirmek olan...’ Gelir İdaresi Başkanlığı’na¹ oldukça önemli görevler düşmektedir. İdarenin kendisine verilen görevleri yerine getirmesi hem günümüz itibarıyla IMF ile ilişkilerin sağlıklı bir zeminde sürdürülmesi hem de etkinlik açısından ehemmiyetlidir.

Gelir idaresinin etkin olup olmadığı konusunda vergi kayıp ve kaçakları mutlak bir veri sağlayacaktır. Bağdınlı’nın aktardığına göre, % 20 ila % 40 arasında vergi kayıp ve kaçaklığı bulunan çok sayıda ülkenin gelir idarelerinde ciddi sorunlar bulunduğu tespit edilmiştir (Bağdınlı, 2006: 28). Ülkeler, uygun bir gelir idaresi reformu stratejisi izleyebilmek için gelir idarelerinin etkinliğini vergi kayıplarına göre belirlemektedirler. Vergi kaybının büyük olduğu ülkelerde ilke olarak daha radikal değişimlere ihtiyaç duyulurken, vergi kaybının daha az olduğu ülkelerde vergi sistemindeki değişimler mükelleflerdeki yüksek uyumun korunması ile vergilerin uyum ve tahsilat maliyetlerinin azaltılmasına yöneliktir (Tezcan, Gerçek ve Sarılı, 2006: 41). Türkiye, yıllardır vergi kayıp ve kaçakları problemiyle uğraştığından, vergi idaresinin pekte etkin olmadığı ve yeniden yapılandırma ihtiyacı içerisinde olduğu ifade edilebilir. Yıllara yaygın birçok reform çalışması da bu yargıyı destekler niteliktedir.

Yeniden yapılandırma ihtiyacının bir başka boyutu ise, Avrupa Birliği girme hesaplarının yoğunlukla sürdürüldüğü şu zamanlarda, Avrupalı şirketlerin,

gidecekleri ülkelerin potansiyel vergi maliyetlerine ve bu maliyetlerin şirket kararlarını etkileyip etkilememesine özellikle önem vereceğidir (European Commission, 2004: 4). AB’li bir Türkiye’de vergi sisteminin etkinsizliği neticesinde uluslararası sermaye kaybına tahammül edilemez. Hem bu durum göz önünde bulundurulmalı hem de diğer muhtemel vergi kaybı alanları yamanmalıydı ve aşağıda anlatılacak süreç sonrası bu konuda önemli adımlar atılmıştır. Aynı zamanda bu yeniden yapılanma ihtiyacı önümüzde bir ödev olarak uzun yıllardır duran Avrupa Birliği’ne girmenin de koşullarından biri olarak sayılmaktaydı. Şöyle ki; vergilendirmeye ilişkin AB müktesebatının öngördüğü temel idari yapılardan biri de gelir idaresidir. Buna göre vergi idareleri “gelirin toplanması ve mükelleflerin kurallara uyumunun sağlanması” ve “mali kontrol” hususundaki temel görevlerini yerine getirmek zorundadırlar (MB, AB ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, 2002: 2).

Gelir İdaresinin etkinliğinin sağlanması, idarenin günün koşullarına göre yeniden yapılandırılması ve vergi kanunlarını hayata geçirmedeki zorlayıcılığı ile sağlanabilir. Türkiye’de Gelir İdaresinin yapılandırma çalışmaları etkinliği sağlama arayışının sonucudur ve 1950’li yıllara kadar gitmektedir. Gelir İdaresinin yeniden yapılandırılması, Türkiye’nin 2001 yılında yaşamış olduğu krizden sonra yeniden gündeme gelmiş ve IMF’ye 2002 yılında verilen Niyet Mektubu ile 7. ve 8. Gözden Geçirme Raporlarında da ifade edilmiştir. IMF ile olan ilişkilerin şartları arasında yer alan bu yeniden yapılanma ihtiyacı aynı zamanda önümüzde bir ödev olarak uzun yıllardır duran Avrupa Birliği’ne girmenin de koşullarından biridir. IMF veya AB ile ilişkilerin sağlıklı bir zeminde yürütülmesi gerçekten ekonomide var olan kırılmalığı ortadan kaldırmak açısından önemlidir. Fakat, günün koşullarında işlevselliğini yitirmiş ve kamu gelirlerine ilişkin politika üretmeyen/üretmeyen idarenin yapılandırılmasını, Türkiye’nin karşı karşıya olduğu vergi gelirleri yetersizliğinin ve politika üretmemenin (bu sorunu aşmak adına) neden olduğu açmazlardan kurtulmanın gereği olarak değerlendirmek daha da önemlidir.

¹ Bilindiği üzere Gelir İdaresi Başkanlığı, IMF 2002 Niyet Mektubu ve 7.Gözden Geçirme Mektubu’nda belirlenen ana çizgileriyle, 02.03.2005 tarihinde Meclise sunulan 05.05.2005 tarihinde kabul edilen ve 16.05.2005 tarihinde 25817 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 5345 sayılı ‘**Gelir İdaresi Başkanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun** ile ortaya çıkan yeni yapılanmanın ismidir (T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, **Gelir İdaresinde Etkinlik Arayışları**, OECD-AB En İyi Uygulamalar, Mayıs 2002, Ankara, s.2).

C. Gelir İdaresinin Yeniden Yapılandırılma Süreci

Gelir İdaresinin mevcut sorunlarını aşmak adına yapılan yeniden yapılandırma çalışmaları 1950'li yıllara kadar gitmektedir (Kılıçdaroğlu, 2002, s.20-21). 1951 yılında Bakanlığa sunulmuş olan **'Maliye Bakanlığı Kuruluş ve Çalışmaları Hakkındaki Rapor'** söz konusu çalışmaların ilkidir. 1960'larda Türkiye'nin kaynak sorunuyla birlikte Gelir İdaresinin yeniden yapılandırması tekrar gündeme gelmiş ve 2 Aralık 1963 tarihinde Türkiye'ye davet edilen Amerikalı Frank White tarafından Gelir İdaresinin yeniden yapılandırmasını ele alan **'Türkiye'de Vergi İdaresi'** isimli rapor hazırlanmıştır. 'White Raporu' neticesinde dönemin Maliye Bakanı Ferit Melen'in onayı ile *'Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Yeniden Düzenleme Komisyonu Kurulmuştur'*. Yabancı uzmanlar tarafından yapılan çalışmalar aşağıdaki gibidir (Karayılan ve Alantar, 2003:76):

- 1- James W. Martin ve Frank C.E Cush (1951),
- 2- B. Frank White (1963),
- 3- Daniel L. Tucker (1970),
- 4- Leif Muten (1972),
- 5- Socorro Velazquez, Jr. (IRS-1999)

Gelir İdaresinin yeniden yapılandırılması konusunda Bakanlığın yaptığı ilk ciddi çalışma 1960'larda oluşturulmuş olan *Vergi Reform Komisyonu*'nun 1964 yılında hazırlamış olduğu **'Gelir İdaresi Başkanlığı'** yasa taslağı tasarısıdır. 1971 yılında Gelir İdaresinin **'Gelirler Genel Sekreterliği'** şeklinde örgütlenmesini öngören ve 26.01.1972 tarihinde meclise sunulmuş ancak yasalaşmamış bir diğer tasarıdır. 1980'lerde Gelir İdaresinin yeniden yapılandırılmasının gerekliliğini vurgulayan bir rapor **Adnan Başer Kafaoğlu** tarafından hazırlanmış, ancak beklenen değişiklikler bu dönemde de gerçekleşmemiştir. 1985'den sonrada Gelir İdaresinin yeniden yapılandırılmasıyla ilgili bir dizi çalışma yapılmış ancak hepsi sonuçsuz kalmıştır.

Daha sonraki yıllarda da Gelir idaresinin yeniden yapılandırılmana yönelik çeşitli tartışmalar, idarenin sorunlarını ortaya koyan ve çözüm önerileri sunan raporlar süre gelmiştir. Bu çalışmalardan 1992 tarihli TOBB Raporu (TOBB, 1992: 234-243), **'Gelir İdaresinin Yeniden Yapılandırılmasının Zorunlu Kılan Nedenler'** başlığı altında idarenin

karşı karşıya olduğu sorunlara işaret etmektedir. TOBB öncülüğünde hazırlanan 1992 tarihli **Vergi Uzlaşma Taslağı**'da² Gelir İdaresinin sorunlarına işaret eden diğer bir çalışmadır. Bu çalışmada adil ve etkin bir vergi sisteminin oluşturulması amacıyla çeşitli sivil toplum örgütlerinin vergi konusundaki görüşleri alınmıştır. Türk Vergi İdaresinin etkin olmadığı ve vergi idaresinin gerek örgütlenme biçimi gerekse görevlerinin çokluğu nedeniyle vergilerin etkin toplanmasını ve denetimini yapamadığı ifade edilmiştir. TOBB'un 1996 tarihli Raporu'nda (TOBB, 1996: 64) **'Gelir İdaresinin Sorunları'** başlığı altında (s.64-67) temel çerçevesi yukarıda belirtilen raporlarla aynı olan sorunlara değinmiştir. Gelir İdaresinin sorunlarına ve yeniden yapılandırılması gereği üzerinde duran Maliye Bakanlığı, Gelirler Kontrolörleri Derneği'nin (2000) çalışması, idarenin sorunlarına değindikten sonra yeniden yapılandırma ihtiyacının nereden doğduğuna işaret etmektedir (MBGKD, 2000). DPT'nin (2001) hazırladığı **'Vergi Özel İhtisas Komisyonu'** raporunda da Gelir İdaresinin sorunlarına işaret edilerek idarenin etkinliğine ilişkin ipuçları verilmektedir (DPT, 2001: 26). Kamuoyunda çokça tartışılan ve nihayet 16.05.2005 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren, bugünkü 5345 sayılı Kanun'un taslak metninin temelini ise 1995'lere kadar gittiği söylenebilir. Konukman ve Arslan'ın (2005), *'Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı'*ni değerlendirdiği **'Gelir İdaresi Reformu Üzerine -Kafkaesk bir Metemorfoz Hikayesi'** isimli çalışmada, Gelir İdaresinin sorunlarına farklı açılardan değinilmiş ve hazırlanan yasa tasarısının sorunlara çözüm olup olamayacağı değerlendirilmiştir (Konukman ve Arslan, 2005: 6-19).

Tüm bu çalışmalarda Gelir İdaresine ilişkin olarak ortaya konulan sorunlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Vergiye ve Gelir İdaresine gerekli önem verilmemektedir.

2 www.maliye.gov.tr/kalite/kitap/bölüm4_n.pdf, (Bu çalışmada başta TOBB, TUSİAD, TURK-İŞ, İSO, İTO, olmak üzere çeşitli sivil toplum örgütlerinin Gelir İdaresinin sorunları ve yeniden yapılandırılmasının ne şekilde olması gerektiğine ilişkin görüşleri değerlendirilmektedir).

- Gelir İdaresinin merkez ve taşra teşkilatı ihtiyacı karşılayacak fonksiyonel bir örgütlenme yapısına sahip değildir.
- İdarenin merkez ve taşra teşkilatının örgütlenişinde hiyerarşik problemler söz konusudur.
- Gelir İdaresinin merkez ve taşra teşkilatının görev, yetki ve sorumlulukları net olarak belirlenmemiştir.
- Gelir İdaresinde performans değerlemesi ve denetimi yapılamamaktadır.
- Vergi daireleri, yetki bölgesi içerisindeki mükelleflerin faaliyetlerini yakından takip edemez durumdadır.
- Vergi uygulamalarında bilgi ve iletişim teknolojilerinin olanaklarından yeterli ölçüde yararlanılamamaktadır.
- Gelir İdaresinin faaliyetleri hakkında kamuoyunun yeterli ve düzenli bilgi eksikliği söz konusudur.
- Gelir İdaresi insiyatif kullanmaya imkân veren yapıcı, eğitici ve yol gösterici iç denetim anlayışından yoksundur.
- Gelir İdaresinin kaliteli ve işin niteliklerine uygun personel eksikliği ile personelin atanma, yükseltme ve ek ücret ödemelerinde objektif kriterleri kullanma sorunları vardır.
- Gelir İdaresinin sıklıkla dış etkilere (siyasi baskılar) maruz kalması nedeniyle kanunları objektif ve tarafsız şekilde uygulamada problemler söz konusudur.

Bu belirlemeler ışığında, Gelir İdaresinin etkinlikten uzak bir yapıda olduğu ve dolayısıyla ‘... politika oluşturma...’ ve ‘... IMF ile olan ilişkiler ve AB müktesebatındaki temel idari kurum olma niteliğini yerine getirmediği ifade edilebilir.

İdarenin sorunları ve yöneltlen eleştiriler dikkate alınarak 5345 sayılı kanun ile Gelir İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Kanunun amacı; ‘ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarına uygun olarak belirlenen gelir politikasını adalet ve tarafsızlık içinde uygulamak, vergi toplama maliyetleri ile idari

giderleri en aza indirerek azami ölçüde vergileri ve diğer gelirleri toplamak, mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu sağlamak, mükellef haklarını gözeterek yüksek kalitede hizmet sunmak suretiyle yükümlülüklerini kolayca yerine getirmeleri için gerekli tedbirleri almak, şeffaflık, hesap verebilirlik, dürüstlük, katılımcılık, verimlilik, etkililik ve mükellef odaklılık ilkelerine göre hizmet sunmak üzere, Maliye Bakanlığına bağlı Gelir İdaresi Başkanlığının kurulmasına, teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları düzenlemektir’ şeklinde ifade edilmiştir (Kanun Tasarısı, Mad.1; Kanun, Mad.1).

Ayrıca, ilgili kanun’un gerekçesinde de; artan uluslararası vergi rekabeti dikkate alınarak, ‘küreselleşme ve teknolojiye hızlı gelişmelere bağlı olarak, başta sermaye olmak üzere üretim faktörlerinin ülkeler arasındaki akışkanlığının artmakta olduğu ve vergileme tabanının daha kaygan ve değişken hale geldiği belirtilmiştir. Bu gerçekten hareketle gerek doğrudan yabancı sermaye gerekse portföy yatırımlarının daha düşük vergi ortamlarına kaydığı, zaman içerisinde elektronik ticaretin yaygınlaşmasının katma değer vergisi ve özel tüketim vergisinin tabanını da zayıflatacağına işaret edilmiştir. Birde başta Avrupa Birliği olmak üzere uluslararası anlaşmaların vergilemede yeni normlar ve vergi istisnalarında sınırlamaları beraberinde getirdiği, bütün bu gelişmelerin vergi sistemimizin dünya trendlerine uyumlaştırılmasını, vergi oranlarının düşürülerek vergi tabanının yaygınlaştırılmasını zorunlu ve gerekli kıldığı belirtilmiş ve Gelir İdaresi tüm kurum, kuruluş ve uygulamalarıyla bugünkü halini almıştır.

Gelir İdaresinde yeniden yapılandırmanın gerekliliği ve bu yapılanmanın politika üreten ve günün trendlerini yakalayan bir anlayışla şekillendirilmesi konusunda geniş bir mutabakat söz konusu olmuştur. Fakat, teşkilat şekillenmesine rağmen halen tespit edilen eksiklikler ve yükselen itirazlarında olduğu unutulmamalıdır. Bu itirazlar mevcut yapıdan daha karmaşık sorunlar üretecek bir model üzerinde yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla, Gelir İdaresinin yapılandırılması birimler arasındaki koordinasyonu sağlayacak, bilgi akışını kolaylaştıracak ve kurumların etkin çalışmasını sağlayarak kamunun kaynak kaybını ortadan kaldıracak bir niteliği hedeflemeli ve bu yönde çalışmalar devam ettirilmelidir. Yeniden yapılandırma, **bilgi merkezli ve otomasyonu esas alan, performans yönetimini** benimsemiş bir yapılanma olmalı ve

denetim elemanlarının yetkileri yasa da açıkça sayılmalıdır. Muğlâk tanımlamalar, yorum ve yaklaşım farklılıklarına yol açmakta, kimi elemanların etkin olmayan uygulamalar içine girmesine neden olabilmektedir. Gelir İdaresi Başkanlığı yeniden yapılandırılmadan önce, yapılacak olan yeniden yapılandırmanın IMF ile olan ilişkilerin sağlıklı zeminde yürütülmesinin gereği olduğu düşünülüyordu. Fakat, söz konusu hedeflemeden ziyade, bu yapılandırmanın modern ve sosyal bir devlet olmanın gereği ve bireylere etkin hizmet sunan ve piyasadaki düzenleyici işlevini yerine getirebilen bir devlet olmanın gereği olduğu düşünülmelidir. Dolayısıyla, bu yapılanma bireylerin değişen ve çeşitlenen ihtiyaçlarına cevap olan, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne entegrasyon sürecini kolaylaştıran ve demokratikleşme sürecini derinleştirmek açısından kamu reformu, özelden de Gelir İdaresi'nin sağlıklı yapılandırmasını sağlayan bir nitelikte olması gerçekten önemlidir.

D. Gelinek Nokta

Gelir İdaresini işlevsel ve günün şartlarını yakalayan bir şekle dönüştürüp yukarıdaki tartışma ve düzenleme isteklerine cevap olması açısından 02.03.2005 tarihinde Meclise sunulan 05.05.2005 tarihinde kabul edilen ve 16.05.2005 tarihinde 25817 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 5345 sayılı '**Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun**' önemli ve önemli olduğu kadar da beraberinde bir dizi soruyu yükselten bir tasarının son şeklidir. Kanun, Tasarı gerekçesinde belirtilen amaçları gerçekleştirecek bir örgütlenme modelini benimsemiş olmakla birlikte, bir dizi muğlâklığı da bünyesinde taşımaktadır. Buna karşın, ekonomik rasyonaliteyi dikkate alıyor olması önemlidir. Kanun'da tasarı ile getirilen Bölge Müdürlükleri düzeyinde örgütlenmeye yer verilmediği, yalnızca Taşra Teşkilatının doğrudan merkeze bağlı 29 il'de yapılandırılmış Vergi Dairesi Başkanlıkları şeklinde örgütlenmiş olduğu görülmektedir. Performans yönetimini esas alan bir yapılanmanın getirilmiş olması önemli olduğu kadar, personelin veriminin artırılması açısından da gerekli bir düzenlemedir. Kısacası, kanun ve uygulama

birçok eleştiri almıştır, fakat birçok olumlu gelişmeyi de beraberinde getirmiştir.

Yapılanmanın en fazla eleştirilen yönü olan Maliye Bakanlığı'na bağlı yarı özerk yapı (otonom), aslında dünya uygulamasına paralellik arz etmektedir. Çünkü Dünya Bankası'nın gelişmekte olan ülkeler için yaptığı bir çalışmada, gelir idaresi için tanımlanacak bir özerkliğin Merkez Bankaları'nın gibi tam bir özerklik olmayıp, kamu kesimi kurallarının kısmen dışında olmayı ifade eden bir yarı özerklik olduğudur (Batirel, 2005: 18).

Yeni yapılanmanın, belli noktalardaki muğlâklıkları bünyesinde barındırmaya devam ettiği söylenebilir. Örneğin, ülkemizde vergi denetim birimlerindeki dağınık yapıyı ortadan kaldırmak amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığı'na bağlı Denetim ve Uyum Yönetimi Daire Başkanlığı kurulmuş, buna karşın maliye müfettişleri ve Hesap Uzmanları bu çatının dışında bırakılmıştır. Bu, daha dağınık bir görünüm sergiliyor şeklinde itirazlara neden olmaktadır. Denetimin koordinasyonunun Gelir İdaresi Başkanlığı'nda olması sebebiyle, idarenin teknolojik alt yapısı geliştikçe denetimde etkinliğin de sağlanacağı ifade edilebilir.

Bu noktada, gerekli kapasiteye ulaşamamış olan denetim kadrolarının denetim yüzdesini azaltıcı bir unsur olarak varlığını devam ettirdiği yinelenmelidir. Çünkü vergi idaresi, yönetimi ve denetimi ile bir bütündür. Haziran 2007 itibariyle denetim kadrolarının durumu aşağıda sunulmuştur. Tablo 1'den de görüleceği üzere, denetim kadrolarının halen çoğu boş durumdadır. Kadro istatistiklerinden ve bilinen vergi denetim yüzdelilerinden anlaşılabacağı üzere, vergi denetimi noktasında problemler vardır (Türkiye'de vergi inceleme oranında %2-3 aşılammamaktadır) ve bu yeniden yapılanma söz konusu problemleri giderme noktasında tatmin edici bulunmamıştır. Dolayısıyla denetimin örgütlenme ve işleyiş sisteminde önemli değişikliklere ihtiyaç vardır. Bu değişiklikler bir an önce yapılmalıdır. Çünkü ülkemizde bürokratik yapının yerleşmesinden sonra, değiştirmeye yönelik düzenlemelerde çok zorlanıldığı aşikârdır (Gerçek, Sarılı ve Tezcan, 2006: 47).

Tablo : 1 Vergi Denetim Kadroları (Haziran 2007)

	DOLU KADRO	BOŞ KADRO	TOPLAM KADRO
Bakana Bağlı	403	1.215	1.618
- MALİYE MÜFETTİŞİ	114	353	467
- HESAP UZMANI	289	862	1.151
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞINA BAĞLI	3.170	5.230	8.400
Merkezi			
GELİRLER KONTROLÖRÜ	338	562	900
MAHALLİ (Vergi Dairesi Başkanına Bağlı)			
VERGİ DENETMENİ	2.832	4.668	7.500
GENEL TOPLAM	3.573	6.445	10.018

Kaynak: www.gib.gov.tr, Haziran 2007, Vergi İstatistikleri

Yeniden yapılanmada, bilgi teknolojilerini esas alan bir yapılanmanın benimsenmiş olması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Örneğin 31 Mayıs 2007 tarihi itibarıyla iller bazında 1034 vergi dairesi otomasyon uygulaması mevcuttur. Otomasyon uygulaması olmayan il kalmamıştır. Bunlardan 301'i VEDOP'lu vergi dairesi, 129'u EVDO'lu vergi dairesi, 18'i EVDO-MOTOP'lu vergi dairesi ve 566'sı Muhasebat Genel Müdürlüğü Say 2000i projesi kapsamındadır. Bilgi teknolojileri açısından bu konumda olan gelir idaresi, internet teknolojisini de yoğun olarak kullanmaya başlamıştır. Artık tüm yasal ve mevzuat çalışmaları önce taslak olarak hazırlanıp gelir idaresi başkanlığının web sitesi aracılığıyla tasarı olarak kamuoyuna sunulmakta, kamuoyunun olumlu-olumsuz görüşleri alındıktan sonra tasarıya son şekli verilerek yasa veya genel tebliğ haline getirilmektedir.

Diğer olumlu bir gelişme, gelir idaresinin bilgisayar, network ve internet teknolojilerinden etkin bir biçimde yararlanmaya başlamasıyla beyan uygulamalarında ileri adımlar atılmış olmasıdır. Ekim 2004'ten itibaren e-beyanname uygulamasına geçilmiş ve birçok beyannamenin elektronik olarak gönderilebilme imkanı doğmuştur. Günümüz itibarıyla Gelir, Kurumlar, Geçici vergi, ÖTV, Özel iletişim vergisi ve Şans oyunları vergisinin elektronik ortamda gönderilmesi zorunlu; KDV, Muhtasar, Damga ve Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin elektronik ortamda gönderilmesi ise ihtiyari haldedir. Elektronik ortamda gönderilen beyannamelere ilişkin vergiler, yine elektronik fon transferi yoluyla Maliye Bakanlığının anlaşmalı olduğu bankalar aracılığıyla ödenebilmektedir. Anılan elektronik işleyiş, vergi idaresinin enerjisini beyan kabulünden, vergilendirmenin

diğer atıl alanlarına yöneltmesine yol açarak, idarenin etkinliğini ve verimliliğini artırmıştır. Gelir İdaresi Başkanlığı 2007 yılı sonu itibarıyla tüm beyannamelerin %90'ını e-beyan yoluyla almayı hedeflemektedir.

Yukarıdaki olumlu adımlar gelir idaresinin etkinliğinin arttığının önemli göstergelerindendir. Buna karşın, 28.03.2007 tarihinde kabul edilerek 04.04.2007 tarihinde 26483 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5615 sayılı yasa ile özel harcama indirimini uygulamasının kaldırılması ve yerine "en az geçim indirimi" ne benzer bir uygulamanın getirilmesi; gelir idaresinin gayreti açısından olumlu bulunmakla birlikte, belge düzenini olumsuz etkilemesi açısından uygun bulunmamaktadır. Çünkü mükellefler zaten özel harcama indiriminden faydalanmak için zar zor fiş alıyor ve belge topluyorlardı. Şimdi fiş alma gereksinimleri tamamen ortadan kalkmıştır ve bu durum ise, vergi kayıp ve kaçığını bir miktar daha artırıcı bir durumdur. Gelir idaresinin bu sorunu açacak bir ara çözüm üretmesi çok elzem bir konudur.

İfade edilmesi gereken bir başka nokta ki gelir idaresi başkanlığı yapılanmasının olumlu göstergelerinden biri olarak belirtilebilir; getirilen yapılanma ile vergi gelirlerini toplarken gelir idaresinin yaptığı harcamalarda görece bir azalışın tespit edilmiş olmasıdır. Örneğin 1997 yılında 100 YTL vergi toplamak için yapılan harcama 0,90 YTL iken, 2005 yılında 100 YTL vergi toplamak için yapılan harcama 0,79'a ve 2006'da 0,76'ya düşmüştür. Söz konusu maliyetler toplam vergi geliri tahsiline de olumlu olarak yansımaktadır. Tablo 2'de yıllar itibarıyla gelir, harcama ve birim başına maliyet seyri 1997-2006 aralığı için verilmektedir.

Tablo 2: Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilatı İle Gelir İdaresi Başkanlığı Harcamalarının Karşılaştırılması (1997-2006)

Yıllar	Vergi Gelirleri (Bin YTL)	Gelir İdaresi Harcamaları (Bin YTL)	100 YTL Vergi Toplamak İçin Yapılan Harcama (YTL)
1997	5.679.804	50.969	0,90
1998	10.862.779	96.416	0,89
1999	17.188.408	204.439	1,19
2000	30.869.214	255.590	0,83
2001	46.165.050	372.668	0,81
2002	65.188.479	471.361	0,72
2003	89.893.112	666.602	0,74
2004	111.335.368	922.245	0,83
2005	131.948.778	1.042.775	0,79
2006	151.265.721	1.152.886	0,76

Kaynak: www.gib.gov.tr, Haziran 2007, vergi istatistikleri

1- Vergi gelirleri rakamları brüt olup, red ve iadeler, mahalli idarelere verilen paylar ile fonlara aktarılan miktarları da kapsamaktadır.

2- Harcamalar genel bütçe ve fonlar kanalıyla gelir idaresi içinde yer alan personel, diğer cari, yatırım ve transfer harcamalarını kapsamaktadır.

3- Transfer harcamaları içerisinde G.İ.G.F.'ndan, S.Y.D.T.F.'na, afet fonuna ve bütçeye (hazineye) aktarılan miktarlar yer almamaktadır.

Yapılanma süreci mükellef sayılarını da artış yönünde olumlu etkilemiştir. Tablo 3'de Haziran 2007 itibarıyla güncel rakamlar sergilenmektedir. Gelir İdaresi Başkanlığı vergi istatistiklerinde Nisan 2007'de güncelleme yapmıştır. O tarihten sonraki güncelleme ise Haziran 2007'de yapılarak kamuoyuna açıklanmıştır. İstatistikler incelendiğinde, mükellef sayıları ile ilgili rakamların, basit usul mükellefleri hariç artış eğiliminde oldukları görülmektedir.

Tablo 3: Mükellef Sayıları (Haziran 2007)

Vergilendirme Türü	2001 Yılı Mükellef Sayıları	2007 Yılı Mükellef Sayıları
Basit Usul	308.787	765.275
KDV	2.870.826	2.246.417
Gelir Vergisi	1.768.653	1.720.615
GMSİ	387.330	699.758
GV Stopaj	1.948.312	2.248.966
Kurumlar Vergisi	565.556	622.602
Toplam	7.849.464	8.170.806

Kaynak: www.gib.gov.tr, vergi istatistikleri, Haziran 2007.

Üzerinde önemle vurgu yapılması gereken diğer bir husus; Gelir İdaresinin, faaliyetlerini sürdürürken, mükelleflerin temel hak ve ödevlerine de azami ihtimamı göstermesi gerekliliğidir. Vergi İdaresi haklara, mükellefler de ödevlere samimi bir şekilde riayet etmelidir. Örneğin 1988 yılında OECD tarafından ülke yanıtlarına dayalı bir anket sonucu, 27 Nisan 1990 tarihinde OECD Konseyince kabul edilerek yayımlanan "Vergi Mükelleflerinin Hak ve Ödevleri- OECD Ülkelerindeki Yasal durumun İncelenmesi" başlıklı belgede mükelleflerin temel

haklarının (MB, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, 2002: 198);

- Bilgilendirilme, yardım ve haber alma hakkı
- Müracaat hakkı
- Doğru vergi miktarından daha fazla ödememe hakkı
- Katiyet hakkı
- Mahremiyet hakkı
- Gizlilik hakkı

Olduğu ifade edilmiş, mükelleflerin ödevleri ise;

- Dürüst olma yükümlülüğü
- İşbirliği yapma yükümlülüğü
- Zamanında, tam ve doğru bilgi ve belge sağlama yükümlülüğü
- Kayıt tutma yükümlülüğü
- Vergileri zamanında ödeme yükümlülüğü olarak belirtilmiştir.

Bu konuya gelir idaresince verilen önemin bir yansıması olması açısından, 25.02.2006 tarihinde Maliye Bakanı Sayın Kemal UNAKITAN tarafından Erzurum’da açıklanan “Mükellef Hakları Bildirgesi” de, OECD’nin haklar ve ödevler noktasında değindiği gerekliliklere paralel ifadeler içermektedir ve mükellef psikolojisi-vergi bilinci açısından gayet olumlu olmuştur. Fakat bildirgenin başarısı, mükelleflerin ve idarenin uygulamada gösterecekleri karşılıklı samimiyete bağlıdır.

Gelir idaresinin etkinliğinin şeffaf olarak tartışmaya açılması noktasında, Haziran 2007 yılında Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kamuoyuna açıklanan “Ödenen Vergiler Nereye Harcanıyor” (MB, GİB, 2007) raporu çok anlamlıdır. Çünkü, Devletin, topladığı vergileri etkin bir şekilde kullanması ve vergi veren bireylerin de ödedikleri vergilerin verimli kullanıp kullanılmadığını takip edip sorgulayabilmesi bilinçli bir devlet-birey ilişkisinin oluşmasını sağlamaktadır. Böyle olunca, mükelleflerin vergi verme güdüsü olumlu etkilenmektedir. Topladığı vergileri etkin, verimli ve kaliteli bir kamu hizmetine dönüştüren şeffaf, adil ve hesap verebilir bir devlet anlayışı güçlü bir “devlet-birey” ilişkisinin kurulmasını sağlayacaktır. Çünkü, mükellef vergilerin toplanmasıyla ilgili olduğu kadar toplanan vergilerin etkin ve verimli alanlara harcanıp harcanmadığını da görmek istemektedir. Bu yönde bir raporun açıklanabiliyor olması, hesap verebilir devlet olgunluğuna ulaşıyor olmak açısından umut vericidir.

2000-2005 periyodunu inceleme konusu yapan bu raporun çalışmamız açısından özetle belirtilmesi gereken noktaları bulunmaktadır: Ülkemizde kamu gelirleri dört farklı kalemden oluşmakta ve bunların içerisinde vergi gelirleri toplam kamu gelirlerinin % 80’i gibi büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. 2000-2005 dönemi ele alındığında kamu gelirlerinin GSMH’ya olan oranının yıllar itibarıyla bir artış içinde olduğu görülecektir. Buda ekono-

miye sağlanan toplam kaynaklardan devletin artan miktarlarda gelir sağladığı anlamına gelmektedir. Kamu harcamaları da yine üç ana başlık altında toplanmaktadır. Kamu harcamaları içinde cari harcamaların (52.581 Milyon YTL, 2005) ve yatırım harcamalarının (11.448 Milyon YTL, 2005) yıllar itibarıyla artış eğilimi içinde olduğu görülmektedir. Transfer harcamalarında (91.296 Milyon YTL, 2005) ise 2000-2005 yılları arasında ülkenin borç ödemelerinde ve faiz ödemelerinde gerçekleşen düşüş nedeniyle azalma olmuştur. Kamu harcamalarında ortaya çıkan artışa rağmen GSMH dahaki artış daha yüksek olduğundan ülkemizin borcunu ödeyebilme ve çevirebilme yeteneğini artırmıştır.

Yeniden yapılandırılan Gelir İdaresi tarafından son beş yıllık periyotta gerçekleştirilen belli başlı çalışmalar şu şekilde özetlenebilir:

- a. Vergi Barışı Kanunu ve geçmiş vergi borçlarının tasfiyesi,
- b. Enflasyonun olumsuz etkilerini giderici Enflasyon Muhasebesi Uygulaması
- c. e-beyanname, e-vergi levhası, btrans(elektronik bilgi transferi), e-posta bilgilendirme hizmetleri, dilekçematik (mükellefiyete ilişkin bildirimlerde) hizmetleri
- d. İnternet bankacılığının vergi ve harcama alanıyla ilişkisinin artırılması ve vergi borçlarının kredi kartı ile ödenebilmesi imkanı
- e. Akaryakıt pompalarına yazar kasa montesiyle kazançların kayıt altına alınması,
- f. Gelir ve Kurumlar Vergisinde oransal indirim ve vergi yükünde düşüş,
- g. Damga ve Çevre Temizlik Vergisi Kanunu’nda düzenlemeler
- h. Mükellef Cari Hesabı Projesi
1. Vedop (Vergi Dairesi Otomasyon Projesi) II Projesi
- i. Vatandaşlık Numarasının Vergi Numarası Olarak Kullanılır hale getirilmesi ve
- j. Veri Ambarı ve Vergi İstihbarat Merkezi Projesi

Yukarıdaki çalışmaların ülkemizin en büyük problemlerinden biri olan kayıt dışı ekonomiyi önleyebilmesi ve anlamlı hale gelmesi için vergi denetimi konusunda da adımlar atılmıştır. Vergi incelemesi öncesi mükellef risk haritaları ön incelemeden geçirilerek (vergi istihbarat merkezinden yararlanılarak) incelenen mükellefler tespit edilmiş, yaygın yoğun vergi denetimleri artırılmış, özellikle kira gelirleri (gayri menkul sermaye iradı) beyanları üzerine gidilerek 2006 beyanlarına nazaran % 42'lik bir beyan artışı elde edilmiştir (GİB, Vergi İstatistikleri/GMSİ Beyan Özetleri, 2007).

Sonuç ve Değerlendirme

Gelir İdaresi Başkanlığı adı altında Maliye Bakanlığı'na bağlı oluşturulan otonom (yarı özerk) yeni yapılanmanın şu an itibarıyla ihtiyaca cevap verdiği, ancak idari özerkliğe sahip Gelir İdaresi Başkanlığı'nın mali özerklikten yine yoksun kaldığı ifade edilmelidir. Yetkililerin açıklamaları da bu yöndedir. Çünkü gelir politikası ancak hem idari hem de mali yönden özerk bir teşkilatlanma ile başarılı bir şekilde uygulanabilir. Bir başka konu gelir idaresinin güçlendirilmesi taşra teşkilatı olarak ifade edilen vergi dairelerinin etkinliğinin artırılmasına bağlıdır. Söz konusu etkinliğin artırılabilmesi için de; (i) personelin niteliği ve özlük haklarının (örneğin gelir idaresinde verimliliği arttırmak için daha fazla çalışan personeli ödüllendirecek performans değerlendirme sistemine bir an önce geçilmelidir) iyileştirilmesi, (ii) bilgisayar ve koordinasyon teknolojilerinin genişletilmesi ve etkinleştirilmesi, (iii) denetim faaliyetlerinin öncelikle yoklama olmak üzere yoğunlaştırılması, (iv) beyannamelerin tamamının elektronik olarak kabulünün sağlanması ve (v) bankacılık sektörünün güçlendirilerek, mükelleflerin banka kullanımının yaygınlaştırılması (örneğin bankaların tamamının internet bankacılığını kullanacak şekilde teşviki ve mükelleflerin işlemlerini buralardan gerçekleştirmesi) gibi düzenlemelere öncelik verilmelidir. İlave olarak, gelir idaresinin etkinliğinin artırılması ve kayıtdışı ekonominin kayıt altına alınması açısından tüm denetim birimlerinin tek çatı altında toplanması, özellikle hiyerarşi, aralarındaki koordinasyon eksikliğinin giderilmesi ve icrai fonksiyonlarının etkinleştirilmesi ve özlük hakları açısından pozisyonlarının netleştirilmesi ve iyileştirilmesi özel önem arz etmektedir.

Gelir İdaresi Başkanlığı, pratik anlamda Maliye

Bakanlığı adına vergi mevzuatının uygulanmasından sorumlu en yetkili organdır. Yani varolan mevzuatı en etkin uygulama sorumluluğu da bu anlamda gelir idaresi başkanlığının sorumluluğundadır. Mevzuatta sadece kanuni düzenlemelerin hayata geçirilmesi yeterli değildir. Ayrıca, kanuni düzenleme yapacağız, yenileniyoruz diye eskiyi aratacak düzenlemelerin yapılması da anlamlı değildir. Örneğin Türk Vergi Mevzuatında son yapılan düzenlemelere dikkat çekilecek olursa; 5615 sayılı kanunla özel gider indirimi kaldırılmış, yerine bir nev'i en az geçim indirimi getirilmiştir. Bu uygulama iyi niyetli bir düzenleme olmakla birlikte, Türk Mali Yapısı, hem oturmamış bir belge düzeni açısından, hem de en az geçim indiriminin maliyetini rahatlıkla karşılama açısından bu düzenlemeye hazırlıklı değildir. Başka bir örnek; 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi kanunuyla örtülü sermaye, örtülü kazanç, transfer fiyatlaması, kontrol edilen yabancı kurum kazancı ve vergi cenneti ülkelere stopaj uygulaması gibi konularda yeni düzenlemeler getirilmiştir. Fakat transfer fiyatlaması düzenlemesi konusunda bir yıldan fazla bir süredir yürütülen tartışmalara, bir netliğe ulaşılamamasına rağmen gelir idaresi başkanlığı halen bir genel tebliğ yayınlamamıştır. Vergi cenneti ülkelere, ülkedeki vergi yüküyle paralellik sağlanması açısından % 30 stopaj uygulanacaktır. Fakat hangi vergi cenneti ülkelere uygulanacağını bakanlar kurulu açıklayacaktır. Bakanlar Kurulu ise, bir yıla yakındır sözkonusu listeyi açıklamamıştır. Dolayısıyla yasal düzenleme mevcuttur, ama kime uygulanacağı belli değildir. Ekonomide istikrar ve güvenin sıkça telaffuz edildiği günümüzde, gelir idaresi ve bu konuda sorumluluk sahibi yürütme organının da mevzuatta ve uygulamada istikrar ve güven için dikkat etmesi gereken hususlar olduğu aşikardır.

Kaynakça

BAĞDINLI İ. H. (2006), "Kayıtdışı Ekonomi ile Mücadelede Gelir İdaresi ve Vergi Denetiminin Yeniden Organizasyonu", 21. Türkiye Maliye Sempozyumu, 10-14 Mayıs, Lara-Antalya, ss.27-40.

BATIREL Ö. F. (2005), "Gelir İdaresinin Özerkliği Üzerine Bazı Düşünceler", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:284, ss.17-23.

Devlet Planlama Teşkilatı (2001), Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Vergi özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

European Commission (2004), Taxation Papers, European Tax Survey, Working Paper, ss.1-159.

GERÇEK A., SARILI M. A. ve TEZCAN K. (2006), 5345 Sayılı Kanun Çerçevesinde Gelir İdaresi İle Vergi Denetiminin Yeniden Yapılandırılmasının Değerlendirilmesi ve Öneriler, Gelirler Kontrolörleri Derneği, Ankara.

GÖKBUNAR R., TEZCAN K., ve UTKUSEVEN A. (2002), Çağdaş Bir Vergi Ortamı Oluşturmak İçin; Türkiye'de Vergi İdaresi ve Vergi Denetimi Nasıl Yapılandırılmalıdır?, "Yeniden Yapılanma veya Yeniden Yapılanma: Vergi İdaresi ve Denetimi İçin İşte Bütün Mesele Bu", Maliye Hesap Uzmanları Vakfı Yayınları, Yayın No:13, Ankara, ss.1-137.

KARACA Y. (2006), "Gelir İdarelerinde Reform: Bağımsızlık-Yarı Bağımsızlık Tartışmaları Dünyada Neler Oluyor? Türkiye'ye Yansımaları Neler?", 21. Türkiye Maliye Sempozyumu, 10-14 Mayıs, Lara-Antalya, ss.65-70.

KARAYILAN İ. ve ALANTAR D. (2003), "Gelir İdaresinin Yeniden Yapılandırılması", Yaklaşım Dergisi, Temmuz, ss.74-83.

TEZCAN K., GERÇEK A. ve SARILI M. A. (2006), "OECD Ülkelerinde Vergi İdaresinin Karşılaştırmalı Yapısı Ve Türkiye'de Gelir İdaresinin Yeniden Yapılandırılmasının Değerlendirilmesi", 21. Türkiye Maliye Sempozyumu, 10-14 Mayıs, Lara-Antalya, ss.41-62.

KILIÇDAROĞLU K. (2002), "Niçin Gelir idaresi Yeniden Yapılanmak Zorundadır?", Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 250, Haziran, ss.44-53.

KONUKMAN A. ve ARSLAN H. (2005), Gelir İdaresi Reformu Üzerine, Gelir İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı, -Kafkaesk bir Metamorphoz Hikayesi-, Ankara, <www.bagimsizsosyalbilimciler.org>, (22.03.2005).

MUTER N. B., KOVANCILAR B. (2006), "Japon Merkezi Yönetim Gelir İdaresinin Mevcut Yapısı ve Değerlendirilmesi", 21. Türkiye Maliye Sempozyumu, 10-14 Mayıs, Lara-Antalya, ss.91-109.

T.C. Maliye Bakanlığı, Gelirler Kontrolörleri Derneği (2000); "Gelir İdaresinin ve Vergi Denetiminin Yeniden Yapılandırılması", <http://www.gkd.org.tr/html/rap.html>, (12.08.2006).

T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı (2002), Gelir İdaresinde Etkinlik Arayışları, OECD-AB En İyi Uygulamalar, Ankara.

T.C. Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı (2007), 5345 Sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 16.05.2005, Resmi Gazete No: 28817, <www.gib.gov.

tr>, (14.07.2007).

T.C. Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı (2007), "2000-2005 Yılları Arasında Toplanan Vergilerin Kullanıldığı Alanlar", Haziran, <www.gib.gov.tr>, (15.07.2007).

TOBB (1992), Vergi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, TOBB Yayınları No: 244, <www.tobb.org.tr>, (05.06.2006).

TOBB (1996), Vergi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, http://ekutup.dpt.gov.tr/vergi/oik510.pdf, (15.08.2007).